

Dr. Katja Mihurko Poniž
Univerza v Novi Gorici

Medpredmetno povezovanje ciljne teme *žensko izobraževanje in literarno ustvarjanje*

Gradivo za projekt EDUKA 2: čezmejno upravljanje izobraževanja

Izhodišče za pripravo gradiva je besedilo Marice Nadlišek Bartol *Na učiteljišču*, s katerim lahko skladno z učnim načrtom za slovenščinom uresničimo cilj: "Učenec upovedi čutnodomišljajske predstave kraja dogajanja: povezava med krajem dogajanja in temo besedila, upoštevanje širšega konteksta – medpredmetne povezave."

Medpredmetno povezovanje predmetov angleščina, zgodovina, slovenščina
Starostna skupina: 8. razred

Učna ura pri predmetu zgodovina

Navezava na obvezno temo: Vzpon meščanstva (Vsebina: Slovensko narodno gibanje od kulturnega delovanja do nastanka političnih strank)

Navezava na izbirno temo: Življenje ljudi 19. stoletja: Ženska med resničnostjo in idealom

Cilji: učenci opišejo/razumejo boj žensk za enakopravnost

Potek ure

Motivacijski uvod: Ali poznaš kakšno uspešno Slovenko iz 19. stoletja?

Napovednik dokumentarnega filma o Ivani Kobilca, s katerim se tudi vživimo v čas 19.

stoletja. <https://www.youtube.com/watch?v=zwEUUrOuB6w>

Frontalna učna oblika: seznanitev z ženskim gibanjem, povezava med narodnim in ženskim gibanjem, zahteva po izobrazbi, vloga učiteljic v ženskem gibanju,

Individualno delo: akterke slovenskega ženskega gibanja: Marica Nadlišek Bartol – delo z

besedilom: članek na Wikipediji

Marica Nadlišek Bartol

Iz Wikipedije, proste enciklopedije

Marica Nadlišek Bartol (tudi **Marica Bartol Nadlišek**), slovenskapisateljica, prevajalka, publicistka in urednica, * 10. februar 1867, Trst, † 3. januar 1940, Ljubljana.

Vsebina [skrij]

- 1 Življenjepis
- 2 Literarno delo
- 3 Glej tudi
- 4 Viri
- 5 Zunanje povezave

Življenjepis [uredi | uredi kodo]

Marica Nadlišek-Bartol, mama pisateljice V. Bartole je leta 1866 po maturi na gorškem učiteljskišči nekaj let učila na šolah v okolici Trsta. Od leta 1897 do 1900 je urejala prvi slovenski ženski časopis *Slovenka*. S prispevki o književnosti in ženskih vprašanjih je sodelovala tudi pri drugih slovenskih časopisih (*Slovenski svet*, *Slovenski narod* in drugi).^[1]

Marica Nadlišek ni obiskovala univerze, a njena znanježeljnost, povezana s prebiranjem pomembnih italijanskih, ruskih, francoskih in nemških knjig ter brezmejna ljubezen do leposlovja sta ji pripomogli do široke razgledanosti, s katero je daleč preseгла kulturno obzorje okolja predmestne učiteljice. Želela je biti napredna ženska na vseh področjih, zato se je že kot mlada učiteljica udeleževala sokolskih nastopov, učila pa se je tudi kolesarjenja in si kupila lastno kolo. O njeni uveljavitvi v narodnih krogih pričča tudi dejstvo, da je bila leta 1895, ob osemdesetletnico škofova Josipa Juraja Strossmayerja skupaj z Milko Mankoč izbrana za zastopnico slovenskih žensk v poslanstvu društva Sv. Cirila in Metoda, ki je obiskalo šola v Rogaški Slatini. Bila je članica Splošnega slovenskega ženskega društva.

Navkljub vsem njenim spisom o emancipaciji pa je po koraku v zakonski stan aprila 1899 prenehala s svojim uredniškim in literarnim delom, zapustila službo ter domala za vse življenje prekinila svoje javno udejstvovanje.^[2]

Marica Nadlišek Bartol	
 <div>Marica Nadlišek Bartol</div>	
Rojstvo	10. februar 1867 <div>Trst</div>
Smrt	3. januar 1940 (72 let) <div>Ljubljana</div>
Državljanstvo	 Kraljevina Jugoslavija <div> Avstro-Ogrska</div>
Poklic	učiteljica · pisateljica
Poznana po	

Frontalna oblika: seznanitev z izobraženkami v Gorici: slovenske, italijanske izobraženke in avstrijske izobraženke v Gorici (omemba ali natančnejša predstav: slovenske pesnice Ljubke Šorli, avstrijske pisateljice Maria Paul Lacroma, italijanske novinarki Carolina Luzzatto).

Ljubka Šorli
iz Wikipedije, proste enciklopedije

Ljubka Šorli, slovenska pesnica, * 19. februar 1910, Tolmin, Slovenija, † 30. april 1993, Gorica.

Vsebina [skri]

- Zivljenje
- Delo
- Bibliografija
- Nagrade
- Viri
- Zunanje povezave

Življenje [uredi | uredi kodo]

Ljubka Šorli se je rodila očetu Luku, ki je bil strojar, ter materi Alojzji, ki je bila sprva gospodinja, pozneje trgovka. Imela je brata in dve sestrji. Ob izbruhu prve svetovne vojne se je družina umaknila k sorodnikom na Jesenice. Tam je obiskovala osnovno šolo, dokončala pa jo je v Tolminu, kjer je leta 1923 zaključila še meščansko šolo. Oče je po prihodu iz vojske, leta 1925, umrl. Brezme družine je padlo na mater, ki je odprla trgovino. Ljubka je tako v letih 1923-1925 obiskovala trgovsko šolo v Gorici in se zaposlila v trgovini.

Odraščala je v narodnem in kulturnem okolju: sodelovala je z mladimi v kulturnih in posevnetih organizacijah, v župniji nadomeščala organista, vodila dekliški zbor. Spoznala je Ljuzeta Bratuža, učitelja, zborovodja, skladatelja, s katerim se je jeseni leta 1933 poročila. Rodila sta se jima hči Ljuzka in sin Andrej.

Ljuzeta Bratuža so zaradi zavednega slovenstva fašisti preganjali. Večkrat je bil zaprt. 27. decembra 1936 so ga prisilili, da je popil četritritski kozarec strojnega olja, pomešanega z bencinom. Po hudih mukah je umrl 16. februarja leta 1937.

Tudi Šorljivo so zaradi narodnega delovanja in zvez z družino Premri aretirali. Preživeła je muke pod komisarjem Colotijem, nato pa je bila poslana v taborišče Zdravščina pri Gorici, kjer je preživeła z mislijo: "Skoz trpljenje nas žlahtni usoda, ena vera je, en klic: svoboda!".

8. septembra, ob razpadu Italije, se je skupaj z otrokoma vrnila v Tolmin. Na osnovni šoli, kjer je obiskovala učiteljski tečaj (ki so ga vodili Joža Lovrenčič, Tine Debežak, Virko Beličič in Severin Šali), so ji ponudili učiteljsko mesto. Tečaj je nato obiskovala v Gorici, kamor se je vrnila leta 1946; sprva je delala kot tajnica na slovenskem učiteljsku, nato pa je, od leta 1948 pa do upokojitve 1975, poučevala (v Gorici in okolici) v vseh šestih oddelkih vasi.

Vključevala se je v širše kulturno dogajanje, aktivno delovala v raznih društvih, objavljala v revijah, obiskovala razne prireditve in literarne večere. Umrla je 30. aprila 1993. Na Erjavčevi cesti v Novi Gorici so ji postavili doprni kip kiparke Milene Bramesin^[1] ob njem je tudi spomenik njenega moža.

Ljubka Šorli

Rojstvo
19. februar 1910
Tolmin

Smrt
30. april 1993 (83 let)
Gorica

Državljanstvo
Slovenija
Italija
Avstro-Ogrska

Poklic
pesnica, pisateljica

DIZIONARIO BIOGRAFICO DEI FRIULANI HOME PRESENTAZIONE L'EDIZIONE A STAMPA BIOGRAFIE CARTOGRA

LUZZATTO COEN CAROLINA

LUZZATTO COEN CAROLINA (1837 - 1919)
GIORNALISTA E PATRIOTA

L'antico cognome ebraico Coen indica l'appartenenza alla casta sacerdotale; questa parte del cognome sarebbe stata in seguito abbandonata dai discendenti della famiglia Luzzatto. Fu giornalista dall'impegno sociale e politico, fervente patriota italiana, scrittrice e poetessa, commediografa, educatrice e autrice di commedie per ragazzi, traduttrice e conferenziera. Nata a Trieste dalla famiglia Sabbadini, di religione ebraica e di origine sefardita (va precisato che il suo nome ebraico, secondo la tradizione in uso all'interno della comunità, era quello di Sara, e che la documentazione e la letteratura riguardanti la sua nascita riportano le diverse date 1837 e 1839, mentre dalla sua lapide, nel cimitero goriziano ebraico di Valdirose a Nova Gorica, attualmente in Slovenia, si deduce che la Luzzatto nacque il 29 novembre 1837), primogenita di Isach Sabbadini e di Stelina Estella Norsa, di origine mantovana (i Norsa si erano trasferiti a Trieste nel 1780), ricevette nell'infanzia e in età giovanile a Trieste, sia in famiglia che ad opera del rabbino capo della comunità ebraica, Marco Tedeschi - suo congiunto, noto orientalista di origine piemontese -, un'educazione all'italianità che fu significativa per molte delle sue posizioni. La

Informazioni	
★ 29 novembre 1837, Trieste	
† 24 gennaio 1919, Gorizia	
Attività	giornalista e patriota
Luoghi di attività	Göllendorf

Lacroma, Paul Maria

Paul Maria Lacroma eigentlich *Marie Edle von Egger-Schmizhausen* (* 21. Juli 1852 in Triest; † ?) war eine italienische Schriftstellerin, die auf Deutsch schrieb.

Inhaltsverzeichnis [Verbergen]

- Leben
- Werke (Auswahl)
- Literatur
- Fußnoten

Leben
Ihr Vater war Oberfinanzrat und ihre Mutter entstammte der österreichischen Aristokratie. Die Umgangssprache im elterlichen Haus war Italienisch, so daß sie erst mit 14 Jahren Deutsch erlernte. 1871 heiratete sie den Rechtsanwalt Dr. Camillo Reichsritter von Egger.

Egger-Schmizhausen, Marie Edle von
(Bf. Paul Maria Lacroma), Schriftstellerin, Görz, via Morelli 40.
* 21. Juli 1852 in Triest (verh. seit 15. Febr. 1871 mit dem Rechtsanwalt Dr. Camillo Reichsritter von Egger, jetzigem Landtagsabgeordneten, Präsidenten des Aufsichtsrates des Hypothekensinstituts der gefertigten Grafschaft Görz und

Ura angle ine

Tematski sklop:  ola, uenje, šolski predmeti, dejavnosti, naerti, poklici

Tema: Female education

Ueni cilji: uenci spoznajo širši nabor besedi a v skladu s predlaganimi temami (izobraevanje žensk, spolna enakost) ter njihov pomen in rabo.

Motivacijski uvod: ogled videa Educate a girl and she will change a world

<https://www.youtube.com/watch?v=05qZyoznfwk>

Vodeni pogovor: zakaj so posneli tak video, prenos na znano situacijo – izobraevalni sistem v Sloveniji/Italiji
Prenos na zgodovinsko situacijo: kratko besedilo o izobraevanju žensk v preteklosti.

Delo z besedilom: bralno razumevanje, iskanje in razlaga novih besed, voden pogovor o tematiki za preverjanje razumevanja in diskusija na temo, v kateri je ponujenih nekaj izhodi 

The issue of female education in the large, as emancipatory and rational, is broached seriously in the Enlightenment. Mary Wollstonecraft, who worked as a teacher, governess, and school-owner, wrote of it in those terms. Her first book was *Thoughts on the Education of Daughters*, years before the publication of *A Vindication of the Rights of Woman*. The first state-financed higher education institution for women in Europe - Smolny Institute for Noble Maidens, was established by Catherine II of Russia in 1764.

Actual progress in institutional terms, for secular education of women, began in the West in the 19th century, with the founding of colleges offering single-sex education to young women. These appeared in the middle of the century. education in the 1860s, and founded Girton College in 1869, as did Anne Clough found Newnham College in 1875. Progress was gradual, and often depended on individual efforts.

Once women began to graduate from institutions of higher education, there steadily developed also a stronger academic stream of schooling, and the teacher training of women in larger numbers, principally to provide primary education. Women's access to traditionally all-male institutions took several generations to become complete.
Vir: Wikipedia

Nikolai Yaroshenko: A student of the Bestuzhev Courses in Saint Petersburg, 1880

Vir: Wikipedia

Ura slovenšine

Cilji učne ure:

- razvijanje recepcijske zmožnosti,
- razumevanje besedila, ki opisuje dogodke iz oddaljene dobe in prostor, ki je znan,
- seznanitev s slovensko pisateljico Marico Nadlišek Bartol,
- Zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja književne osebe: opis osebe, razlaga njenega socialnega položaja (družinsko ozadje).
- Opredelitev tematike: ljubezenska, socialna, razpoloženjska, domovinska.

U en eva aktivnost: sintetizira spoznanja o besedilu ter predstavi in oblikuje vrednostne sodbe, pri tem se sklicuje na besedilo in pridobljeno znanje o tematiki.

Potek ure

Motivacijski uvod: stare razglednice Gorice (vir Wikipedija), pogovor o času, ki ga predstavljajo.

Glasno ali tiho branje besedila:

Marica Nadlišek Bartol: *Na učiteljišču*

Meseca oktobra 1882 sem prvič stopila v železniški voz ter se s svojim očetom peljala v Gorico. Ko mi je oče na el stanovanje, je odšel, jaz sem pa morala k sprejemnemu izpitu. Iz vseh predmetov je šlo lahko, saj so izpraševali mnogo lažje stvari nego smo se učile v meščanski šoli v Trstu. Toda nemščina! Nič, prav nič nisem odgovorila na nobeno vprašanje. Bili bi me vrgli, da se ni deželni šolski nadzornik Klodi -Sabladoski zavzel zame. Dejal je, da slovenščino in vse predmete znam dobro, nemščine se  e  e naučim,  e bom pridna. Doma pri nas se je večkrat govorilo o narodnih rečeh; oče je pravil o taborih, govoril o shodih, a mislila sem, da razen naših narodnih voditeljev ne govori nobeden drugi gosposki

 lovek slovensko. Videla nisem nobene slovenske knjige razen Mohorjevih knjig, na katere je bil oče naročen, in pa molitvenike. Kakšno iznenadenje je bilo zame, ko sem na učiteljišču slišala, da govore slovensko taki gospodje, kakršni so bili naši profesorji! V meni je mahoma vzplamtela vsa velika ljubezen do slovenskega jezika in slovenskega naroda. Profesor Julij pl. Kleinmayr, znan po svoji zgodovini slovenskega slovstva, ki jo je Fran Levstik raztrgal tako neusmiljeno, nas je poučeval slovenščino. Zaljubila sem se takoj vanj ter ves prvi letnik nosila v svojem srcu »zdaj pekel, zdaj nebo«.

Imela sem ga še posebno rada zato, ker smo pri njem večinoma le  itale in deklamovale; slovnice, ki mi je bila strašno dolgočasna, pa malo ali nič. Čital je nekatere moje pesmi, katere sem dela v knjigo nalašč tako, da jih je videl. Smejal se je dobrohotno ter me večkrat imenoval pesnico. Ko sem napravila kakšno napako v skandiranju, ali  e sem zamenjala jamb in troheja, tedaj mi je dejal srdito: »Ni , nič, vi nimate u e, nimate posluha!«
Joj, kako me je to bolelo ves dan in  e do prihodnje njegove ure, ko je bil z mano zopet prijazen!

(Odlomek iz pisatelji inih spominov *Iz mojega življenja*, Razgledi 1948, str. 157)

Vprašanja za poglobljanje razumevanja

V katerem stoletju se dogaja besedilo?
Zakaj je prvoosebna pripovedovalka prišla v Gorico?
Zakaj ji je izpit iz nemščine delal težave?
Ali poznaš izraze »tabor«, »shod«, »narodni buditelj«?
Zakaj je prvoosebna pripovedovalka presenečena nad tem, da profesorji govorijo slovensko?
Kakšen je bil položaj slovenščine v 19. stoletju?
Kako je potekal pouk slovenščine?
Kako želi prvoosebna pripovedovalka pokazati, da ji je vse  književnost?

In  e eno vprašanje za brihtne glavce ...

Ali se strinja , da je zanj Gorica prostor, v katerem je lahko začela uresničevati svoje želje?
Na osnovi pridobljenega znanja pri uri angleščini in uri zgodovine utemelji svoj odgovor.

In naloga za tiste, ki radi pišejo ...

Napiši spis o dogodku, ki se je zgodil med poukom in ti je ostal v spominu.

Možnost nadgraditve: Ljubka  orli, učiteljica, ki je postala pesnica in napisala pesem o Gorici

Odlomek iz berila EDUKA

20. maj v Gorici

Kakor Ivan Gradnik in njegovi
z ognjem v srcu vdrli smo v Gorico,
da v en glas izterjamo pravico
tisoči pod grajskimi zidovi.

Tukaj smo! Tu hočemo ostati!
Vera v stvar pravično v nas je  iva,
in zavest, da smo, neuničljiva.
Nočemo nikogar več se bati.

Travnik – priča naše zgodovine,
vseh krivic, tlačanstva, bolečine,
danes nam, Slovencem, svet je kraj.

Da bi ENO vedno se čutili,
da ne bi trenutka zamudili.
Le naprej stremimo, ne nazaj!

Pesem govori o zborovanju Slovencev, ki se je dogodilo 20. maja 1984 na Travniku v Gorici. Pesnica primerja ljudi, ki so se zbrali na Travniku leta 1984, z »Ivanom Gradnikom in njegovimi«. Na kateri zgodovinski dogodek se nanaša? Kdo je bil Ivan Gradnik? Pesem ima značilno pesemsko obliko. Katero?

Najdi sledeča pesniška sredstva in jih izpiši:

- primera
- metonimija
- poosebitev
- vzkliek
- ukrasni pridevki
- stopnjevanje
- anafora
- metafora

V povezavi s tolminskim puntom se v slovenski literaturi omenja tudi Gori ki grad, ki se dviguje nad Travnikom, saj so bili v njem zaprti voditelji tolminskega punta.

